

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

The University of Texas Rio Grande Valley
School of Social Work

Матеріали конференції

II Всеукраїнська науково-практична
конференція з міжнародною участю

“Спеціальна освіта та соціальна інклюзія:
виклики XXI століття”

22 листопада 2023 року
м. Запоріжжя

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
кафедра соціальної педагогіки та спеціальної освіти;
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
факультет психології, соціальної роботи та спеціальної освіти
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА
факультет спеціальної та інклюзивної освіти
ДЗ «ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА»
кафедра спеціальної та інклюзивної освіти
ДОНБАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
факультет спеціальної освіти
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
кафедра спеціальної та інклюзивної освіти
THE UNIVERSITY OF TEXAS RIO GRANDE VALLEY
SCHOOL OF SOCIAL WORK
УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ КОРЕКЦІЙНИХ ПЕДАГОГІВ

Спеціальна освіта та соціальна інклюзія: виклики ХХІ століття

**Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю**

25 жовтня 2023 року

Запоріжжя

УДК 376-056.2/.3(062)

C718

Спеціальна освіта та соціальна інклюзія: виклики XXI століття. Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Запоріжжя, 22 лист. 2023 р.). Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2023. 97 с.

У збірнику представлені матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Спеціальна освіта та соціальна інклюзія: виклики XXI століття», які презентують актуальні питання підготовки фахівців у галузі психолого-педагогічних наук у період воєнного часу в Україні; застосування інноваційних технологій у спеціальній та інклюзивній освіті; сучасні тенденції логопедичної практики у кризових умовах; висвітлюють особливості партнерства учасників інклюзивної освіти; розбудову соціокультурного середовища як фактору соціалізації дітей з особливими освітніми потребами у період воєнного та повоєнного часу.

Конференція проводиться за ініціативою Запорізького національного університету з метою обговорення питань спеціальної освіти та соціальної інклюзії.

© ЗНУ, 2023

образного рівня мислення до абстрактного, встановлення причинно-наслідкових зв'язків, розвитку комунікативних умінь і навичок, формуванню практичних умінь, забезпеченню використання у практичній діяльності теоретичних знань. Поява засобу інноваційних технологій в процесі навчання учнів зособливими освітніми потребами розкриває широкі можливості в моделюванні різноманітних середовищ навчання.

Список використаних джерел

1. Ревуцька О. В. Інноваційні технології в навчанні осіб з особливими потребами. *Управління в освіті* : збірник матеріалів V Міжнар. наук.-практич. конф., 14-16 квіт. 2011 р. URL: <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/20509/1/164-Revutska-265-267.pdf>.

Боднарюк М.

здобувач рівня вищої освіти

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка

Кантицька К.

здобувач рівня вищої освіти

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка

Козут С.

здобувач рівня вищої освіти

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка

Слозанська Г. І.

доктор педагогічних наук, професор

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ КАРТОК PECS У РОБОТІ З ДІТЬМИ З РАС ВІКОМ 3 ДО 6 РОКІВ

Сьогодні картки PECS (Picture Exchange Communication System) широко використовуються у роботі з дітьми з РАС. Вперше про систему альтернативної комунікації з допомогою карток PECS заговорили Е. Бонді, Л. Фрост. Науковці розробили методику та ввели протокол, по якому застосовують саме картки PECS як засіб альтернативної комунікації. Наукові дослідження доводять, що використання карток PECS може покращувати сприймання та мислення, розвивати мовлення, соціальні навички та сприяти підвищенню рівня

самостійності у дітей з РАС. Фокусується увага науковців і на порівнянні результатів використання PECS з іншими методиками комунікації, оцінці ефективності застосування означених карток з дітьми з РАС, а також на вивченні впливу тривалості та інтенсивності їх використання на досягнення результатів [1]. Американські вчені (К. Каннінгем, Дж. Міллер), досліджуючи використання карток PECS у навчанні дітей з синдромом Дауна та порушенням інтелекту, відмічають, що використання PECS у навчанні прискорюють загальний і мовленнєвий розвиток зазначеної категорії дітей [3].

Разом з тим, у наукових колах існує суперечка щодо використання карток PECS. З одного боку дослідники рекомендують використання PECS «як доказове втручання для покращення функціональних комунікативних навичок людей з РАС» [1]. З іншого боку, у Національному звіті зі стандартів від Національного центру аутизму за 2009 р. PECS відносять до нових методів лікування. Однак, основна суперечка використання PECS в тому, що деякі фахівці вважають, що даний метод може затримувати чи гальмувати розвиток мовлення. Проте, нещодавній огляд кількох рецензованих досліджень показав, що «немає доказів того, що PECS призупиняв розвиток мовлення; навпаки, якщо спостерігався будь-який ефект, він був швидше стимулюючим, ніж інгібуючим (переважним). Коли виникають труднощі, це часто відбувається через брак потужних підкріплень та/або помилки терапевта» [2].

Доведено також, що система карток PECS є ефективним інструментом для роботи з дітьми з розладами аутистичного спектру (РАС), особливо віком від 3 до 6 років. PECS дозволяє дітям візуально спілкуватися та виражати свої потреби, що може значно полегшити їхню комунікацію та соціалізацію.

Мета: дослідити наскільки ефективно використання карток PECS у роботі з дітьми з РАС віком 3-6 років.

Час і місце: дослідження відбувалося у жовтні-листопаді 2023 р. у логопедично-корекційному центрі «Країна мовлення», м. Тернопіль. У процесі дослідження застосовано сценарний метод використання карток PECS у роботі з дітьми з РАС 3-6 років. До дослідження залучено працівників Центру, які використовують картки PECS. Усі працівники Центру працювали з дітьми з РАС віком 3-6 років за погодженим сценарієм.

У результаті бесіди із працівниками Центру, які працювали за погодженим сценарієм методом, відзначено їх ефективність. Зауважено, що використання карток PECS у роботі з дітьми 3-6 років з РАС пришвидшує засвоєння базисних навичок комунікації, спілкування з оточуючими людьми стає більш доступним, є можливим узагальнення набутих вербальних навичок. За допомогою PECS можна швидше навчити дитину проявляти ініціативу і спонтанно вимовляти слова. Використання PECS не тільки не гальмує розвиток розмовного мовлення, а навпаки, прискорює його – завдяки зв'язку словесного і візуального стимулу в процесі обміну. Картки PECS є допоміжними у

зменшенні стресу у дітей даної категорії, що виникають через обмежені комунікативні навички. Діти можуть легше висловлювати свої потреби, що зменшує кількість конфліктів і покращує їх самопочуття. Слід також зазначити, що картки PECS можна легко адаптувати до потреб окремих дітей шляхом створення персоналізованих карток, які відображатимуть конкретні потреби та інтереси дитини.

Фахівці Центру також сформулювали рекомендації іншим фахівцям щодо використання карток PECS у роботі з дітьми з РАС віком 3-6 років. Зокрема, необхідно ознайомитися з системою карток PECS перед їх використанням; розпочинати використання карток PECS для позначення основних потреб дітей; адаптувати систему до індивідуальних потреб і можливостей кожної дитини з РАС; забезпечити достатню візуальну підтримку для кожної картки, підготувати чіткі, яскраві зображення; поступово ускладнювати використання карток; встановити послідовність навчання, дотримуватися поетапного впровадження нових елементів системи; залучати батьків та інших близьких до означеного процесу; періодично оновлювати та замінювати картки, вводити нові об'єкти, дії чи концепції для розширення комунікативних можливостей дитини; застосовувати похвалу та позитивний підхід; бути терплячими і підтримуючими, оскільки навчання може зайняти час.

Отже, використання карток PECS у роботі з дітьми з РАС віком від 3 до 6 років є ефективним у стимулюванні мовлення, розвитку комунікативних навичок; налагодженні соціальної взаємодії, полегшенні взаєморозуміння між дітьми та дорослими. Однак, важливо пам'ятати про врахування індивідуальних особливостей кожної дитини та забезпеченні інтеграції карток PECS у загальний план навчання та розвитку дітей з РАС.

Список використаних джерел

1. Казачінер О., Гордієнко І., Цись О. Стан проблеми використання альтернативної та допоміжної комунікації дітьми з порушеннями мовленнєвого розвитку в Україні. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип. 22, т. 1. С. 60-63.
2. Теорія та практика використання альтернативної комунікації для осіб з особливими освітніми потребами : навч.-метод. посіб. Київ : ФОП Усатенко Г. В., 2021. 80 с.
3. Tincani M., Devis K. Quantitative synthesis i component analysis of single-participant studies на Picture Exchange Communication System. *Remediation and Special Education*. 2010. P. 1-13.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1 ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У СПЕЦІАЛЬНІЙ ТА ІНКЛЮЗИВНІЙ ОСВІТІ

Апухтіна В. В., Добрянська А. В.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ МУЗИКОТЕРАПІЇ
ДЛЯ ПРОФІЛАКТИКИ ЗАТРИМКИ МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ
У ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ..... 3

Апухтіна В. В., Чулакова Д. В.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ В СПЕЦІАЛЬНОМУ
ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ..... 5

Боднарюк М., Кантицька К., Козут С., Слезанська Г. І.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ КАРТОК PECS У РОБОТІ З
ДІТЬМИ З РАС ВІКОМ 3 ДО 6 РОКІВ..... 7

Гудименко В. С., Ужченко І. Ю.

КОРЕКЦІЯ ПОСТТРАВМАТИЧНОГО СТРЕСОВОГО РОЗЛАДУ У
ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ..... 10

Князева А. Д., Соловійова Т. Г.

ПРОФІЛАКТИКА ПОРУШЕНЬ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО
ВІКУ З РОЗЛАДАМИ ІНТЕЛЕКТУ..... 12

Козак М. М.

ВПЛИВ РАНЬОГО ВТРУЧАННЯ НА РОЗВИТОК МОВНИХ
НАВИЧОК У ДІТЕЙ З АУТИЗМОМ..... 14

Корвегіна М. С., Соловійова Т. Г.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ STEM-ОСВІТИ
ПРИ РОБОТІ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ
ПОТРЕБАМИ..... 17

Лопатинська Н. А., Ігуніна Ю. В.

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ТА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТІВ
ФОРМУВАННЯ МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ
СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ..... 19

Мацкевіч Ю. Р., Чученко Є. В.

БАЛЬНІ ТАНЦІ ЯК ЗАСІБ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ЛЮДЕЙ З
ІНВАЛІДНІСТЮ..... 21

Наукове видання

Матеріали

II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю

**СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА ТА СОЦІАЛЬНА ІНКЛЮЗІЯ:
ВИКЛИКИ XXI СТОЛІТТЯ**

Статті друкуються в авторській редакції.

Матеріали зверстано з електронних носіїв, наданих авторами публікацій.

Відповідальність за зміст статей і матеріалів несуть автори публікацій.

Відповідальна за випуск Козич І. В.